

ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ПРАВОСЪДИЕТО – ВЪЗМОЖНОСТ ИЛИ НЕОБХОДИМОСТ

Владимир Николов

Председател на Асоциацията на прокурорите в България

*Докторант по наказателно право
във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“*

DIGITALISATION OF JUSTICE – POSSIBILITY OR NECESSITY

Vladimir Nikolov

Chairman of the Association of public prosecutors of Bulgaria

*Doctoral student in criminal law
at St. Cyril and Methodius University of Veliko Turnovo*

Резюме: *В доклада са разгледани настоящата ситуация, политиките и перспективите за развитието на дигитализацията на правосъдието. Анализирани са основните нормативни актове и програмни документи на европейско и национално ниво в тази сфера.*

Ключови думи: *дигитализация, правосъдие, права на човека, изкуствен интелект*

Abstract: *The report examines the current situation, policies and prospects for the development of the digitalization of justice. The main normative acts and program documents at the European and national level in this field have been analyzed.*

Key words: *digitalisation, justice, human rights, IT*

Doi: <https://doi.org/10.36997/LBCS2022.3>

Въведение

Глаголът „дигитализирам“ е използван за първи път през 1953 година. И ако през миналия век това е звучало като „научна фантастика“, днес технологиите, свързани с дигиталната (цифровата) среда, засягат практически всеки аспект от нашето общество, икономика, политика, наука и култура. Новите комуникационни технологии, като например интернет, могат да служат като инструмент за улесняване на достъпа до всякакво по вид и характер съдържание. Несъмнено

правото и правосъдието няма как да не бъдат засегнати и да останат изолирани от глобалната дигитализация. В този смисъл правната теория и практиката дължат отговор на въпросите – какви възможности предоставя дигитализацията, необходима ли ни е и как да се възползваме от нейните предимства? Състоянието на обществените процеси във всички сфери на живота и бурното развитие на технологиите правят отговорите на тези въпроси еднозначни дори и в такава консервативна по дефиниция област, каквото е правосъдието.

Изложение

„Дигитализация” („цифровизация”) най-общо означава преобразуване на аналогова информация под каквато и да било форма (текст, снимков материал, глас и др.) в дигитална (цифрова) форма чрез електронни устройства (скенери, камери и т.н.), така че информацията да може да се обработва, съхранява и предава чрез цифрови схеми, оборудване и мрежи. Друго значение на тази дума е интегрирането на дигитални технологии (като цифровата телевизия) в ежедневието на живот чрез дигитализация на всичко, което може да бъде цифровизирано.

Правните системи и моделите на съдебната власт в Европа са различни. Може би в най-голяма степен това се отнася до сферата на наказателното разследване и правосъдие. Различните системи имат своите исторически корени и са изградени на база на различна правна култура и на различни правни традиции. Въпреки това обаче, през вековете европейските правни системи са заимствали решения една от друга, така че без всякакво преувеличение може да бъде казано, че днес няма „чисти“ системи. Интензивното взаимодействие води до все по-голямо сходство, като тази конвергенция е базирана на общовалидни ценности и принципи. Въпреки продължилите много време стремежи на отделните държави ревниво да бранят своята изключителна компетентност в сферата на наказателното правосъдие, Европейският съюз (ЕС) постепенно създаде необходимите условия и благоприятства сближаването не само на гражданскоправните, но и на наказателноправните системи, което доведе до немислимо в миналото усъвършенстване и ускоряване на международноправното сътрудничество. В практиката широко се използват такива инструменти, като Европейската заповед за арест (ЕАВ), Европейската заповед

за разследване (ЕЮ), Съвместните екипи за разследване (ЈТ). Венец на усилията е създаването, структурирането и вече реалното функциониране на Европейската прокуратура (ЕРРО).

Каква е ролята на дигитализацията в тези процеси?

От практическа гледна точка дигитализацията има два аспекта: наднационален, т.е. регламентацията и усилията, канализирани на европейско ниво, и вътрешен, т.е. напредъкът на процеса във всяка отделна държава членка.

Европейско измерение

В приетия План за действие 2022-2025 година „Дигитализация за по-добро правосъдие“ Европейската комисия за ефективност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа (СЕ) подчертава, че като основен приоритет в следващите години ще залегне подпомагането на държавите и съдебните органи с цел успешно преминаване към цифровизация на правосъдието в съзвучие с европейските стандарти, и по-специално с чл. 6 от Европейската конвенция за правата на човека¹⁷.

Достъпът до правосъдие и улесняването на сътрудничеството между държавите членки са сред основните цели на пространството на свобода, сигурност и правосъдие на ЕС, залегнало в Договора за функционирането на ЕС¹⁸. Гарантирането на правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес е крайъгълен камък в изграждането на общото европейско пространство¹⁹.

Кризата, породена от COVID-19, създаде широк спектър от нови предизвикателства, като изправи ЕС пред необходимостта от ускоряване на реформите за цифровизация при управлението на делата, обмена на информация и документи, както и непрекъснатия и лесен достъп до правосъдие за всички²⁰.

ЕС си поставя амбициозната задача да приведе в пълен ход цифровизацията на правосъдието, като насочи усилията си в две направления: на национално равнище да окаже допълнителна подкрепа за държавите членки за придвижване на техните национални системи напред към цифровата ера чрез засилване на сътрудничеството меж-

¹⁷ <https://rm.coe.int/cepej-2021-12-en-cepej-action-plan-2022-2025-digitalisation-justice/1680a4cf2c>, 30.10.2022.

¹⁸ Чл. 67 от Договора за функционирането на ЕС.

¹⁹ Чл. 47 от Хартата на основните права на ЕС.

²⁰ Вж. Доклад относно върховенството на закона за 2020 г. – ситуация в областта на върховенството на закона в Европейския съюз (COM(2020) 580 final).

ду различните национални съдебни органи и навлизането на цифровите технологии, за да се извлече максимална полза за гражданите и предприятията; на европейско равнище да гарантира подобряване на трансграничното съдебно сътрудничество между компетентните органи. Отчетена е необходимостта от по-нататъшната цифровизация на обществените услуги в областта на правосъдието, насърчаването на използването на сигурна и висококачествена технология за комуникация от разстояние (видеоконферентна връзка), улесняване на взаимното свързване на националните бази данни и регистри и насърчаване на използването на сигурни електронни канали за предаване между компетентните органи. Разработен е иновативен подход към дигитализацията на правосъдието, основан на практически ориентиран „пакет от инструменти“ – цялостен набор от правни, финансови и ИТ инструменти, които да се използват от различните участници в отделните правосъдни системи съобразно специфичните им нужди. Пакетът от инструменти съдържа обвързващи и необвързващи мерки. Като обвързваща е дефинирана необходимостта от задължителна цифровизация на процедурите за трансгранично съдебно сътрудничество, докато като необвързващи са посочени например възможностите за споделяне на информация и обмен на добри практики²¹.

Ключов компонент на политиката на Комисията в областта на електронното правосъдие с цел подобряване на достъпа до правосъдие в държавите членки и неговата ефикасност е изграждането и оперативното използване на системата e-CODEX, която е включена в плана за действие на ЕС в областта на електронното правосъдие за периода 2019-2023 г.²² Системата e-CODEX улеснява достъпа до правосъдие както по гражданскоправни въпроси, така и по наказателноправни въпроси²³. Целта е e-CODEX да се превърне в „златен“ стандарт, като

²¹ Вж. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. Цифровизация на правосъдието в ЕС. Инструментарий от възможности (COM/2020/710 final).

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A52019XG0313%2802%29>, 30.10.2022.

²³ По-конкретно системата e-CODEX улеснява достъпа до правосъдие по гражданскоправни въпроси в съответствие с член 81, параграф 2 от Договора за функционирането на ЕС. По наказателноправни въпроси член 82, параграф 1 от Договора за функционирането на ЕС осигурява правното основание за правото на ЕС да действа в областта на съдебното сътрудничество с цел улесняване на сътрудничеството между съдебните или равностойни на тях органи на държавите членки във връзка с наказателните производства и изпълнението на решенията.

бъде основният инструмент за създаване на оперативно съвместима, сигурна и децентрализирана комуникационна мрежа между националните ИТ системи при трансгранични граждански, търговски и наказателни производства. Въвеждането на e-Codex ще е огромен напредък и изключително много ще улесни практическата работа на професионалистите в цяла Европа. Въпреки ограниченото ѝ към настоящия момент използване, системата вече се прилага за връчването на документи и събирането на доказателства по граждански и търговски дела, а с новото законодателно предложение на Европейската комисия тя ще разгърне потенциала си в рамките на различни инструменти на ЕС за съдебно сътрудничество²⁴.

Съгласно Плана за действие в областта на европейското електронно правосъдие за периода 2019-2023 г. Европейският портал за електронно правосъдие²⁵ следва да предоставя на гражданите, стопанските субекти, практикуващите юристи и съдебните органи обща информация относно законодателството и съдебната практика на ЕС и държавите членки. Успоредно с това уебсайтът EUR-Lex²⁶ следва да предоставя информация за правото и съдебната практика на ЕС, както и информация за начина, по който държавите членки транспонират директивите на ЕС.

Въпреки предприетите в последните години видими стъпки и постигнат немалък напредък, все още съществуват редица проблеми и слабости. Ежегодно (считано от 2013 г.) Комисията публикува Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието²⁷, в което представя обобщена информация относно цифровизацията на правосъдните системи в държавите членки. Анализът разкрива различно равнище на напредък сред държавите членки, като например:

- в 10 държави членки физическите лица могат да получат достъп до електронното досие по текущите си дела във всички видове граждански производства;

- в контекста на наказателното право жертвите на престъпление

²⁴ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно компютъризираната система за трансгранична комуникация в гражданското и наказателното производство (система e-CODEX) и за изменение на Регламент (ЕС) 2018/1726 (COM)2020(712).

²⁵ <https://e-justice.europa.eu/home?action=home&plang=bg>, 30.10.2022.

²⁶ <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>, 30.10.2022.

²⁷ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_bg, 30.10.2022.

имат достъп до електронното досие в седем държави членки, а ответниците – в девет;

- в 13 държави членки доказателствата могат да бъдат представени на съда изключително в цифров формат в контекста на всички видове наказателни производства;

- в 10 държави членки в областта на гражданското и търговското право цифровите доказателства са допустими във всички видове производства.

Комисията изрично констатира, че все още физическите лица, предприятията и практикуващите юристи срещат трудности при достъпа до информацията, на която имат право. Установено е, че в много случаи такъв достъп не е на разположение онлайн, което на практика води до значителна неефективност. Друг съществен проблем е преобладаващото използване на дела на хартиен носител, което все още продължава да доминира както в националните, така и в трансграничните производства. Липсата на предварителна координация и планирано взаимодействие намират изражение в разработването на различни цифрови инструменти в отделните държави членки, което представлява сериозно предизвикателство за постигането на реална и работеща международна оперативна съвместимост.

В сферата на правосъдието и вътрешните работи Агенцията на ЕС за сътрудничество в областта на наказателното правосъдие (Eurojust), Европейската прокуратура (EPPO), Европейската служба за борба с измамите (OLAF) и Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество в областта на правоприлагането (Европол) се сблъскват с различни трудности, като например липсата на модерна цифрова инфраструктура, надежден канал за комуникация и необходимите приложения за обмен на доказателства между националните органи и между тези органи и агенциите и органите на ЕС. Безалтернативно се явява изграждането на общ подход, който гарантира безпрепятствено и сигурно сътрудничество с държавите членки, като същевременно се спазва приложимата правна рамка, по-специално по отношение на защитата на личните данни и класифицираната информация.

Като обобщение може да бъде посочено, че нивото на дигитализация на правосъдието в отделните държави членки на ЕС е много различно и има свои специфики. Докато някои държави са

много напред в този процес, то други правят своите първи стъпки. В този смисъл ще бъде жизненоважно да бъде постигнато хармонично общо европейско дигитално пространство на правосъдие, а не Европа на различни скорости.

Национално измерение

Република България полага последователни усилия за решителен напредък в областта на дигитализацията на правосъдието, като бяха приети конкретни промени, както в устройствения закон на съдебната власт²⁸, така и в процесуалното ни законодателство²⁹. Въведени бяха в експлоатация Единна информационна система на съдилищата, Унифицирана информационна система на Прокуратурата на Република България (ПРБ) и Единен портал за електронно правосъдие³⁰. Все по-широко се използват видеоконференции както в гражданските³¹, така и в наказателните³² и административните³³ производства. ПРБ ще бъде една от контактните точки на системата e-CODEX. Националният институт на правосъдието чрез своята специализирана дирекция „Електронно обучение и електронни ресурси“ и разработения Портал за електронно обучение³⁴ широко използва възможностите за обучения и квалификации на съдиите, прокурорите, следователите, съдебните служители и разследващите органи с дистанционни обучения в електронна среда.

Въпросът за цифровизацията, и по-специално приложното

²⁸ Глава осемнадесета „а“ „Удостоверителни изявления и процесуални действия в електронна форма“ от Закона за съдебната власт.

²⁹ Гражданско-процесуалния кодекс (ГПК), Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) и Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

³⁰ <https://portal.justice.bg/>, 30.10.2022.

³¹ Чл. 4, ал. 4; чл. 135а; чл. 136, ал. 3; чл. 143, ал. 4; чл. 150, ал. 6; чл. 151, ал. 4 и ал. 6; чл. 156а; чл. 157, ал. 2; чл. 176, ал. 4 от ГПК. По смисъла на параграф 1, т.1 от Допълнителните разпоредби (Нов – ДВ, бр. 98 от 2020 г., изм. бр. 110 от 2020) на ГПК „Видеоконференция“ е комуникационна връзка чрез техническо средство за едновременно предаване и приемане на образ и звук между участници в процеса, намиращи се на различни места, позволяваща записване и съхраняване на информацията на електронен носител.

³² Чл. 64, ал. 7; чл. 65, ал. 3; чл. 115, ал. 2; чл. 138, ал. 7; чл. 139, ал. 7-11; чл. 140, ал. 5; чл. 141; чл. 141а, ал. 1; чл. 142, ал. 4; чл. 143, ал. 4; чл. 149, ал. 8; чл. 171, ал. 8; чл. 474 от НПК. В параграф 1 (5) от Допълнителните разпоредби на НПК е дадено легално определение на термина „видеоконференция“, което е идентично с това в ГПК.

³³ Чл. 14, ал. 2; чл. 46, ал. 4-6; чл. 171, ал. 3 от АПК. В параграф 1 (8) от Допълнителните разпоредби на АПК е дадено легално определение на термина „видеоконференция“, което е идентично с това в ГПК и НПК.

³⁴ <https://e-learning.nij.bg/?lang=bg-BG&pageid=971>, 30.10.2022.

поле на използването на видеоконференцията в наказателния процес, провокира полемики и наложи намеса от страна на Конституционния съд (КС), като по искане на Омбудсмана на Република България изречение 2-ро от чл. 64, ал. 2 от НПК (доп. ДВ, бр. 110 от 2020 г., в сила от 30.06.2021 г.) беше обявено за противоконституционно³⁵.

В заявените от Министерството на правосъдието приоритети Република България си е поставила за цел до 2026 година да постигне цялостна цифровизация на съдебните производства³⁶. Въпреки оптимизма, следва обективно да бъде отчетено, че цялостната дигитализация на правосъдието в нашата страна е все още химера. Реално огромният процент от делата са на хартиен носител, процедурите често се движат бавно и тромаво, наблюдават се случаи на практически отказ на част от компетентните органи да боравят с цифровите информационни системи, налице е недостиг на модерни ресурси, липсва и достатъчно експертиза и опит за функционирането в изцяло или поне преобладаващо дигитална среда. Специално в сферата на наказателното правосъдие за постигане на пълна цифровизация е необходимо оперативното свързване на системите на Министерството на вътрешните работи, ПРБ и съдилищата, а реални практически стъпки (освен декларативните заявки) в тази посока не се наблюдават.

Развитието на българското общество към настоящия момент и националните специфики правят изключително трудно постигането на пълна цифровизация, разбирана в смисъл на цялостно и незабавно изоставяне на традиционния документооборот на хартиен носител. Нещо повече, това би довело до реален отказ от достъп до правосъдие за големи слоеве от населението. Необходимо е да се предприемат решителни, но в същото време плавни, последователни и внимателно обмислени стъпки, които на първо време да превърнат цифровизацията в още един паралелен на традиционния „канал“, който да разшири възможностите на гражданите и стопанските субекти до правосъдие. Следва да се инвестира в различни направления: закупуването на необходимата техника; разработването и въвеждането в оперативна функционалност на нужните системи; създаването и провеждането на обучителни програми за рабо-

³⁵ Вж. Решение на КС №13/05.10.2021 г.

³⁶ <https://mjs.bg/home/index/4c2aa27b-3be5-47b0-b0d4-9822028850ae>, 31.10.2022.

тешите в сферата на правосъдието професионалисти³⁷; провеждане на общодостъпни разяснителни кампании за гражданите, които до популяризират ползите от дигитализацията. Целесъобразно е България да използва всички възможности за европейско финансиране в това число инструментите на политиката за сближаване, програмите „Правосъдие“ и „Цифрова Европа“, както и Механизма за възстановяване и устойчивост. Неслучайно според ЕК цифровата трансформация на сектора на правосъдието е една от областите, в които настоячително се препоръчва да бъдат съсредоточени реформите и инвестициите на държавите членки³⁸.

Дигитализацията: инструмент, а не принцип

Правосъдието е специфична дейност, която има множество измерения и определени обществени функции. Ето защо дигитализацията не трябва да пречи на правосъдието, да влиза в противоречие с неговите основни принципи, да води до ограничаване на права и до привидно присъствие, вместо реално участие в съдебните и досъдебните производства. Тя трябва да бъде единствено инструмент, който обслужва правосъдната дейност и я прави по-гъвкава и пригодна да осъществява своята мисия в съвременните условия.

Цифровизацията на правосъдието е необходимост, тъй като има редица безспорни предимства: дистанционен достъп до делата и правосъдието като цяло; повече възможности за хората с увреждания и със специфични потребности; ускоряване на различните видове правни процедури; икономия на време, пари и човешки ресурси; намаляване на корупцията; принос към опазване на околната среда; насърчаване и оптимизиране на международноправното сътрудничество; повече възможности за работещите в сферата на правосъди-

³⁷ Като добра практика може да бъде посочен изпълняваният проект „Обучение по Европейска заповед за разследване (Training on European Investigation Order – TREIO) по програма „Правосъдие“ с бенефициент от българска страна Висшия съдебен съвет. Сред дългосрочните резултати на TREIO е заложено повишаването на нивата на знания и подобряване качеството на използваните трансгранични ИТ решения. Сред краткосрочните резултати може да бъде открито „коригиране средата на e-Codex, за да бъде осигурена симулация в реално време на формулярите и обмена на доказателства във връзка с ЕЗР и подготвяне на специални инструкции и видеоматериали за използването на системата за по-ефективно обучение и използването на съществуващите технологии. TREIO ще улесни обучението на 120 обучители и 1000 специалисти по внедряване на ЕЗР.

³⁸ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/3_en_document_travail_service_part1_v3_en_0.pdf, 31.10.2022 г.

ето професионалисти да се фокусират върху същината на казусите и делата, а не толкова върху самия процес по администриране на правосъдната дейност.

Не трябва обаче да се игнорират и редица възможни проблеми и предизвикателства: опасност от липсата на реален достъп до правосъдие за хора със специфични потребности (напр. незрящи), с недостатъчна компютърна грамотност или с липса на достъп до интернет; усложняване на процедурите в технологичен аспект, водещо до неравнопоставеност; накърняване на публичността на правосъдието; рискове за сигурността на личните данни и класифицираната информация; проблеми с идентификацията на участващите в различните процедури ФЛ и ЮЛ; отстраняването на „човешкия“ фактор в процеса на вземане на решения – намаляване на възможностите за извършване на преценка в извънредни ситуации.

Един от основополагащите принципи в правосъдната дейност е осигуряване правото на справедлив съдебен процес³⁹. Елемент от това право е публичността на съдебните заседания, намираща изражение в свободен достъп до съдебните сгради, публичност на съдебните заседания, възможност за лично участие и лично изслушване на страните, публично произнасяне на съдебните актове. Дигитализацията задължително трябва да отговори на всички тези условия, като бъде в съзвучие с трайната практика на Европейския съд по правата на човека в Страсбург, последователно извеждаща публичността като гаранция срещу т.нар. „тайно“ (скрито правосъдие/извън общественния контрол) и въздигаща я като важен елемент от общественото доверие в правосъдната система⁴⁰.

Използването на изкуствен интелект (ИИ) в правосъдието

Революцията в развитието на технологиите води до интегрирането и все по-широкото използване на ИИ в различни сфери на обществения живот. Дискусиите за приложението му в правосъдието набират сила на европейско ниво, макар и на тази перспектива в България все още да не се обръща нужното внимание.

Приложението на ИИ, наред с несъмнените предимства, крие и

³⁹ Чл. 6 от ЕКЗПЧОС.

⁴⁰ Основополагащи решения на ЕСПЧ в Страсбург: Tierce & Others v. San Marino (2000); Stefanelli v. San Marino (2000); Riepan v. Austria (2001); Golubev v. Russia (adm. 2002); Marcello Viola v. Italy (2007); Hummatov v. Azerbaijan (2008); Raza v. Bulgaria (2010); Sakhnovskiy v. Russia (2010); Krestovskiy v. Russia (2011).

сериозни рискове, свързани с потенциалното засягане на основните човешки права в ситуация на безконтролното използване на автоматизирано вземане на решения. В тази връзка са приети и първите европейски документи, разглеждащи въпросите за предимствата и опасностите при използването на ИИ, както в рамките на Съвета на Европа⁴¹, така и на ниво ЕС⁴².

Държавите членки възприемат в практиката на правосъдните си органи различни основани на ИИ приложения. Особен интерес представляват анонимизирането на съдебните решения, преобразуването на реч в текст и транскрипцията⁴³, машинният превод, чатботовете, поддържащи достъпа до правосъдие, и автоматизацията на роботизирани процеси⁴⁴.

ИИ би могъл да решава казуси и да е полезен за практикуващите юристи, но това не бива да изключва хората, защото оригиналността на човешкия ум, емоциите, подходът, съобразен с етиката и морала, са безценни в специфична сфера, каквато е правото.

Социална цена

Ясно трябва да бъде осъзнато, че постигането на пълната цифровизация на правосъдието ще има своята неминуема социална цена, изразяваща се в сериозно намаляване броя на заетите в сферата професионалисти. Съвременните технологии и ИИ ще намаляват нуждата от намесата на човешкия фактор. В перспектива стотици хора ще трябва да търсят своята реализация в други сфери. Опитът на държави като например Кралство Швеция (където вече не съществува документооборот на хартиен носител) сочи, че голям процент от служителите от съдебната администрация са били освободени. Необходимо е България да подходи социално ангажирано, като проучи съществу-

⁴¹ Европейската етична харта за използване на изкуствения интелект в съдебните системи и тяхната среда на Съвета на Европа. Хартата включва също и насоки за начините за справяне с предизвикателствата и използването на технологии в областта на ИИ по начин, който зачита правата на всички заинтересовани страни (<https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-european-ethical-charter-on-the-use-of-artificial-intelligence-ai-in-judicial-systems-and-their-environment>).

⁴² Бяла книга за изкуствения интелект – Европа в търсене на високи постижения и атмосфера на доверие (19.02.2020 г., COM(2020) 65 final).

⁴³ Към настоящия момент в органите на съдебната власт на Република България се провеждат тестовите изпитания на специализираната програма „Voice to text“.

⁴⁴ Автоматизация на процеси, като управление на организацията, планирането и инфраструктурата, приоритизиране, категоризиране и разпределяне на документи и задачи от работи.

ващия опит, планира и гарантира плавното протичане на процеса и предвиди програми за преквалификация и последваща реализация на тези хора на пазара на труда.

Заклучение

Дигитализацията/цифровизацията на правосъдието вече не е въпрос на умозрителни обсъждания и на дискусии дали е полезна и необходима, тя вече е част от настоящето, като изглежда неизбежно, че бъдещето ѝ принадлежи. Дигитализацията обаче не може да бъде самоцел. Тя трябва да е средство за постигане на по-бързо, достъпно, прозрачно, качествено и справедливо правосъдие. Правосъдие, което да запази своето човешко лице!

Използвани източници:

1. Договор за функционирането на ЕС.
2. Харта на основните права на ЕС.
3. Доклад относно върховенството на закона за 2020 г. – ситуация в областта на върховенството на закона в Европейския съюз (COM(2020)580 final).
4. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. Цифровизация на правосъдието в ЕС. Инструментариум от възможности (COM(2020)710 final).
5. Ван Дайк, П., ван Хууф, Г. Й. Х., със сътрудничество на Херинга, А. В., Схокенбрук, Й. Г. К., Фермьолен, Б. П., Виринг, М. Л. В. М., Цваак, Л. Ф. Европейската конвенция за правата на човека – теория и практика. Фондация Български адвокати за правата на човека, 2000.
6. Бяла книга за изкуствения интелект – Европа в търсене на високи постижения и атмосфера на доверие (19.02.2020 г., COM(2020) 65 final).
7. <https://rm.coe.int/cepej-2021-12-en-cepej-action-plan-2022-2025-digitalisation-justice/1680a4cf2c>, 30.10.2022.
8. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A52019XG0313%2802%29>, 30.10.2022.
9. <https://e-justice.europa.eu/home?action=home&plang=bg>, 30.10.2022.

10. <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>, 30.10.2022.
11. https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_bg, 30.10.2022.
12. <https://portal.justice.bg/>-, 30.10.2022.
13. <https://e-learning.nij.bg/?lang=bg-BG&pageid=971>, 30.10.2022.
14. <https://mjs.bg/home/index/4c2aa27b-3be5-47b0-b0d4-9822028850ae>, 30.10.2022.
15. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/3_en_document_travail_service_part1_v3_en_0.pdf, 30.10.2022.

За контакти:

Прокурор Владимир Николов
Окръжна прокуратура – град Плевен
E-mail: vladimir.nikolov.pl@gmail.com